

УДК 81'42

UDC 81'42

МЕТАФАРА Ў ПАЭТЫЧНЫМ ДЫСКУРСЕ НІНЫ МАЦЯШ

METAPHOR IN POETIC DISCOURSE OF NINA MATSYASH

В. Я. Барысенка,
*дактарант кафедры агульнага
і рускага мовазнаўства БДПУ*

V. Barysenka,
*Doctoral Candidate of the Department of
General and Russian Linguistics, BSPU*

Паступіў у рэдакцыю 13.01.17.

Received on 13.01.17.

У артыкуле разглядаюцца лінгвастылістычная будова і стылістычныя функцыі метафар у паэтычным дыскурсе беларускай паэтэсы Ніны Мацяш, характарызуюцца спосабы стварэння індывідуальна-аўтарскіх метафар, аналізуецца ўключэнне тропаў у структуру тэкста. Матэрыял артыкула можа быць выкарыстаны ў далейшых даследаваннях, прысвечаных вывучэнню і апісанню такога вобразнага сродку, як метафара.

Ключавыя словы: метафара, паэтычны дыкурс, метафарызацыя, мовазнаўства, літаратуразнаўства.

In the given article the linguistic stylistic structure and stylistic functions of metaphors are considered in a poetic discourse of Belarussian poetess Nina Matsjash, the ways of creation of individual author's metaphors are being characterised, the inclusion of metaphors in the text structure is analyzed.

The ideas described in the article may be used in research works in studying and description of metaphors as one of tropical vehicles.

Keywords: metaphor, poetic discourse, metaphorization, linguistics, literature studies.

Феноменам і семантычнай універсальнай лічыцца метафара, якая актыўна ўдзельнічае ў фарміраванні асабовай мадэлі свету, выконвае важную ролю ў інтэграцыі вербальнай і пачуццёва-вобразнай сістэм чалавека [1, с. 135], з'яўляецца асноўным сродкам фарміравання кагнетыўнага зместу.

Метафара стала аб'ектам даследавання не толькі мовазнаўства і літаратуразнаўства, але і логікі, філасофіі, мастацтва, матэматыкі, сацыялогіі і іншых навук. У полі зроку беларускіх лінгвістаў знаходзіліся такія аспекты вывучэння метафары, як кагнітыўны (працэс стварэння метафары, яе функцыянаванне ў творах Янкі Купалы) [2]; лінгвістычная сутнасць метафары, тыпы метафар па часцінамоўнай прыналежнасці, іх адносінах да катэгорыі адушаўлёнасці / неадушаўлёнасці [3]; з пункту гледжання тэкстаўтваральнай функцыі метафары [4]; параджэнне метафары ў кантэкстах рознай працягласці (ад мінімальнага метафарычнага словазлучэння да інтэртэксту) [5]; комплекснае даследаванне субстантыўных метафар у творах мастацкай і публіцыстычнай літаратуры (вызначаны асноўныя заканамернасці метафарызацыі субстантываў, распрацавана класіфікацыя метафар у адпаведнасці з характарам суднесенасці зыходнага і рэцыпіентнага лексіка-семантычных варыянтаў, ахарактарызаваны структурна-функцыянальныя

мадэлі метафар і асаблівасці іх выяўлення ў мове і маўленні) [6].

Як адзначаюць лінгвісты, «метафара» (грэч. *metaphora* – перанос) – гэта перанос назвы з аднаго прадмета на другі на аснове іх падабенства [7, с. 143], г. зн. слова ці зварот, ужыты ў пераносным значэнні на аснове якой-небудзь аналогіі [3, с. 47]; «перанос наймення, заснаваны на падабенстве прадметаў, прыкмет, з'яў і т. п., называецца метафарычным, словы і выразы, выкарыстаныя для абазначэння новых рэалій, – метафарамі» [8, с. 42]. Некаторыя даследчыкі разглядаюць метафару як троп вербальнага і субстантыўнага характару, дзе выкарыстанне слоў у пераносным значэнні адбываецца паводле падабенства, аналогіі і г. д., ствараецца семантычная катэгорыя другаснасці і ў выніку ўзнікае імпліцытнае значэнне, зразумелае толькі ў кантэксце [3, с. 52].

На думку большасці даследчыкаў, такім чынам, выкарыстанне метафар у паэтычным дыскурсе дапамагае паэтам стварыць і выразіць уласны свет, напоўніць яго новым зместам, спалучаючы выпадковыя, як здаецца на першы погляд, неспалучальныя паняццёвыя прыкметы, мяняючы набор гэтых прыкмет.

Мэта работы – прааналізаваць структурныя і функцыянальныя асаблівасці метафар з паэтычных дыскурсаў, змешчаных у збор-

ніку Ніны Мацяш «Душою з небам гаварыць» [9]. Аб'ектам увагі з'яўляюцца метафары ў паэтычным дыскурсе Ніны Мацяш, матэрыял даследавання – творы выбранай лірыкі зборніка, у якім найбольш поўна выяўляецца самабытнасць мовы аўтара, арыгінальнасць яе мыслення, бачання жыцця.

Індывідуальна-аўтарскія метафары Н. Мацяш уяўляюць сродкі, якія ставараюць пэўныя сітуацыйныя вобразы, заснаваныя на асацыяцыі: *Вячэрнія птахі запелі. / На змену спякотнаму дню / Задумнаю свежасцю спеляць / Маю цішыню. / І вокліч, і высвіст, і шчэбет, / І рэзкі наструнены крык. / Гарыць аблачыначка ў небе, / Жарынай гарыць. / Яе прахалода папеліць, / Галінкаю не варухне... / Вячэрнія птахі запелі... / Як молада мне! / І як мне надзіва спакойна! / Скацілася сонца ў лясок. / І – не апусцела шпакоўня... / Усё яшчэ збудзецца, усё!* [9, с. 301]. У гэтым паэтычным дыскурсе дзеясловы ўжыты ў пераносным значэнні: *спеляць* – спяваюць, *папеліць* – астудзяць, *скацілася* – зайшло.

Метафары ў наступных радках аўтара – сродкі адухаўлення з'яў прыроды. Яны ўзніклі на аснове надзялення нежывых з'яў уласцівасцямі жывога: *Стрымгалоў ляцяць уніз дажджы рабыя, / Восень лісце замятае на парог. / Арабіны, арабіны, арабіны, / Як паходні каля выцвілых дарог. / Арабіны, арабіны, арабіны, / Бы струмені зацвярдзелага віна / Ці асколкі цеплаватага рубіну / У рудых далонях схмаранага дня. / Хоч не хоч, ды толькі часу не прыпыніш. / Лета бабіна кароткае, бы ўскрык. / Гнуцца долу арабіны, як рабыні, / Як збавення, выглядаюць красавік* [9, с. 318] – восень лісце замятае быццам жывы чалавек; рабіны падобны да «струмені зацвярдзелага віна» або нагадваюць «асколкі цеплаватага рубіну», потым аўтар выкарыстоўвае параўнальны зварот і ажыўляе іх «гнуцца долу арабіны, як рабыні», чакаючы вясны «выглядаюць красавік».

За аснову метафарызацыі Н. Мацяш бярэ падабенства самых розных прыкмет прадметаў: смаку, працэсу, дзеяння, колеру, формы, аб'ёму і інш. Напрыклад: *Мінецца морак, як мінуцца ёй, / І зноў пагодна будзе ў небе Вашым. / Там вечна зорцы лучнасці цвісці, / Той лучнасці з зямлёй, з сябрынай, з песняй, / Што памагае па жыцці ісці, / Што не дае душы прагоркнуць плесняй* [9, с. 193]; *Ад ночы трэцца вецер пазавугаллю / І ліжа снегу шорсткую скарынку, / Дзе, як дзятвы малюнкi чорным вугалем, /*

Уроскід – абламанья галінкі [9, с. 288]; *Бяскроўныя нябёсы і ралля / У колеры адным – / у шэрым – / стынуць. / Ні зоркі барвы; / зводдаль спакваля Нагортваецца снежная пустыня* [9, с. 326].

Стварае Н. Мацяш і аналогіі паводле гукавога ўспрыняцця: *Не пытаю, яліна, чаму / З боку поўдня пышней тваё голле: / Неаднойчы і нада мной / Сцюжа люта скуголіла* [9, с. 303]; *Перапацелі шыбы, учора шызыя, / Пацінькваюць цяжкія кроплі зрэдку* [9, с. 288]; *Шапоча дождж ліпнёвы / За шыбаю начной* [9, с. 311]; *Над даляглядам вечар устае, / У шыбы вецер апантана ляскае, / І снег, і снег, як спозненая ласка!* [9, с. 284]. Першаснае значэнне выкарыстаных у паэтычным дыскурсе дзеясловаў наступнае: *скуголіла* – скардзіцца, надакучліва прасіць што-небудзь; *пацінькваюць* – гаманіць; *шапоча* – гаварыць вельмі ціха; *ляскае* – утвараецца дробны перарывісты гук; у працэсе метафарызацыі яны набылі другаснае: *скуголіла* – марозіла, *пацінькваюць* – капаюць, *шапоча* – ідзе, *ляскае* – стукае; якое можна вызначыць у кантэксце.

Часта ў паэтычным дыскурсе Н. Мацяш паводле часцінамоўнага выражэння апорнага (асноўнага, метафарызаванага) кампанента сустракаюцца вербальныя метафары, дзе метафарызаваным словам выступае дзеяслоў, на які прыпадае асноўная сэнсавая і эмацыянальная нагрузка (*урэзалася* – нешта запомнілася вельмі добра; *вяртаць* – вера ў лепшае;): *Усё ў чаканні берагі, / Якія ўрэзаліся ў памяць. / Чаму нам часу не хапае / На самых блізкіх, дарагіх?* [9, с. 212]; *Вучуся ў дрэў. / У ніцае ракіты – / Глыбей у глебу весці карані, / А ў бярозы, восенню акрытай, – / Вяртаць лістотай сонца з вышыні* [9, с. 9].

Вербальная метафара ў паэтычным дыскурсе Н. Мацяш перадае прыгажосць і непаўторнасць роднага краю: *У зялёным плашчы наросхрыст / Па гаях вецер чэрвеньскі ходзіць* [9, с. 292]; *Над даляглядам вечар устае, / У шыбы вецер апантана ляскае, / І снег, і снег, як спозненая ласка! / ...І гэтак жа, як ласка, растае. / Яшчэ лісты самотныя гараць, / Яшчэ не ўся трава ў зіму ўмарожана* [9, с. 284]. Тут дзеясловы (*ходзіць* – льецца, *устае* – пачынаецца, *гараць* – вісяць) ужыты ў незвычайным спалучэнні слоў. Паколькі «сэнсавая структура дзеяслова больш ёмкая і гібкая за ўсе іншыя граматычныя катэгорыі» [10, с. 351], і «багаце значэнняў дзеяслова абумоўлена

шматстайнасцю яго сінтаксічных магчымасцей, яго канструктыўнай, арганізавальнай сілай» [10, с. 354].

Паводле структуры ў творах Н. Мацяш выдзяляюцца таксама метафары-словазлучэнні, выражаныя злучэннем двух назоўнікаў у форме назоўнага і залежнага ад яго роднага склону, гэта так званыя генітыўныя метафары, дзе на прамое значэнне слоў напластоўваецца метафарычнае значэнне і як вынік – узнікае новая семантыка (берагоў палонныя – абмежаванасць; пяску клінок – перашкода; ява дня – з'яўленне, пачатак): ...*Чаму вы, хвалі, хоць імкнеце ўдаць, / Аднак усюды – берагоў палонныя? / Дзе б ні стаяў над возерам, нязменна вы, / То гнэўныя, то ціхія – да ног... / Зялёная вада. Пяску клінок* [9, с. 310]; *Ява дня майго / не за туманам: / Я адна, я ўсё роўна адна, / Хоць і ёсць ты ў мяне, мой абраны...* [9, с. 131] і інш.

У творчым арсенале Н. Мацяш метафара прадстаўлена генітыўнымі і метафарамі-прыдаткамі. Генітыўныя метафары вывучаліся лінгвістамі з пункту гледжання полісеміі, граматычнай сінаніміі, функцыі [11, с. 28; 12, с. 52]. Паміж кампанентамі словазлучэння сэнсавыя адносіны суб'ектныя: асацыятыўнасць успрыняцця вобраза адбываецца шляхам пераасэнсавання кожнага структурнага кампанента. Паміж словамі сувязь – прысубстантыўнае кіраванне (*музыка душы* – пачуццё кахання, якое прайшло; *партрэт Каханя* – успаміны): *І голас твой не ўзварушыў, / І твой прыезд амаль не ўзрушыў: / Святая музыка душы / Пакінула ўжо нашы душы. / Нашто ўзіраемся ў партрэт / Каханя, намі змяляваны?* [9, с. 159].

Метафары-прыдаткі, у якіх абодва кампаненты выражаны назоўнікам, у паэтычным дыскурсе аўтара выяўляюць:

- прыродныя з'явы: *Вясновы дзень гуляў у «сонца-дождж»* [9, с. 151]; *А за дубровай стэп ляжаў асмяглы, / Любімы толькі кавылём ды ветрам. / І рэчка-неўгамонка навучыла / Яго, няплоднага, сады выпешчаць* [9, с. 38]; ...*І ўсё лаўчыўся месяц-перасмешнік / Заглянуць у пячору з вышыні...* [9, с. 407]; *Журавелькі-жураўкі мае, жураўлі, / Сцяг вясны над палескай разлогай!* [9, с. 291]; *Здаецца, толькі мы ва ўсёй ваколіцы, / Неварушкой, нібы рачное дно, / Адзіна мы, ды зорчка-свавольніца, / Што ўсё ж не-не – дыў зазірне ў акно* [9, с. 119];

- пачуцці: *Я сёння ўсміхаюся з самага ранку, / Мне сёння ўсё чыста ўдаецца, / Чародкаю вольнай жураўкі-спяванкі – / І тыя вярнуліся ў сэрца. / Вярнуліся, быццам і не пакідалі* [9, с. 48]; *Няпэўны, хісткі човен-сон, / Як да зямлі абетаванай, / Шчаслівых нас, усхваляваных, / Нясе ў рэальнасць галасоў, / Абліччаў, родных назаўжды, / Адметных сілаю прыўкраснай, / І ім, адзіным, наша странасць, / Тыранства дум і мары дым* [9, с. 212]; *Твая песня пра што, рака? – / І па хвалях-радках чытаю: / «Што мінула, не шкада, Што мінула – бласлаўляю. / Нават страты і нават боль / Светлай нотай маёй адзначу, / А над тым, што ніколі са мной / Не адбудзецца – / плачу, / плачу...»* [9, с. 300];
- уяўленні: *Шэра-буры верабейка-верабеечка, / Прыжывіся ў маім садзе, дам капеечку! / Ну навошта верабейку тыя грошыкі?* [9, с. 316]; *3 Рыму, з даўніх-даўн, / Праз стагоддзі-вякі, / У абрадавым звоне крыштальным / Прыкаціўся пярсцёнак / Да жаночай рукі, / Прыкаціўся пярсцёнак / Да мужчынскай рукі, – / АМО ТЕ, / АМА МЕ, / FIDES IMMORTALES* [9, с. 63]; *Шукалі хлеба на чужыне, / Чужынцамі ж падцятая, падмятая / Зямля радзінная была / Для самых лепшых, / Для адданейшых сыноў, дачок сваіх / Злавеснейшым / Канцэнтрацыйным лагерам «Бяроза»: / Як люта катавалі там, як праглі ўсмерціць / Самую думку, мару згадалых / Пра іх найсаладзейшы хлеб – / Хлеб долі-волі / На прадзедамі тканым, / Адбеленым ад глуму чорнага абрусе / Матчынай мовы... [9, с. 254]; *Леты-зімы – вірам-мітульгою... / Ні таго здароўя, ні спакою... / Што чакае за крутой гарой – / Выявіцца толькі на вяршыні. / Птушка лёсу ўсё кругі вяршыла – / З паднябесся да зямлі сырой...* [9, с. 230] і інш.*

У паэтычным дыскурсе Н. Мацяш метафары-прыдаткі – гэта метафары, створаныя злучэннем слоў, якія рыфмуюцца (*рэчка-неўгамонка, журавелькі-жураўкі, жураўкі-спяванкі, верабейка-верабеечка, долі-волі*). Характэрнае прызначэнне другога кампанента вылучаць асаблівыя прыметы першага кампанента, дзе метафарызацыя адбываецца паводле:

- складанай асацыяцыі: *зорчка-свавольніца* – зорка падобна да жывой істоты, якая свеціць у акно, нібы напамінае аб

тым, што яна тут побач; *хвалях-радках* – радкі на паперы падобны да хвалі на вадзе;

- дзеяння: *сонца-дождж* – калі прыходзіць вясна, то ў прыродзе часта мянецца надвор’е: то сонца, то раптам дождж; *месяц-перасмешнік* – перасмешнік гэта той, хто любіць перадражніваць, так і месяц то з’явіцца, то схаваецца, быццам дражніцца; *човен-сон* – сон – стан спакою чалавека, а човен – лёгкая лодка, якая не дае спакою, нясе ў рэальнасць;
- часовай характарыстыкі: *даўніх-давён, стагоддзі-вякі* – тое, што адбылося вельмі даўно; *леты-зімы* – імкліваваць і хуткасць часу як змяненне пор году. У аналізаваных радках Н. Мацяш стварае метафары на аснове аўтарскай асацыяцыі і ўласнай інтэнцыі.

Арганічна ўводзіць аўтар у свой творчы арсенал і метафары-сказы:

- просты сказ: *І падаюць пад ногі вёрсты* [9, с. 23] – пройдзена; *...Пазыбваўся ў начным дзярным праёме / Бялёсы цень* [9, с. 37] – пачаўся;
- складаны сказ: *Адляцела лістота ў чарговы свой вырай, / У апошні свой вырай, адкуль / Не бывае вяртання праз прыгавар жвіру / Аніводнаму болей лістку* [9, с. 279] – асенні лістапад.

Асабліва сцю творчага почырку Н. Мацяш з’яўляюцца метафары-вершы: *Змалку мне доля казала мая: / Трэба вучыцца без радасці жыць, / Горам карала, каб верыла я, / Быццам няма мне тут чым даражыць. / А ты не спалохаўся гэтае мовы, / Птах мой вясновы. / Ты прыляцеў – / і наледзь тугі / Змыла, нібыта яе й не было! / Змораны дзень, беспрасветна даўгі, / Ружавым цветам уміг завіло! / Ружа ніводнай калючкай не коле... / Не нахлусі гэтай радасцю, доля* [9, с. 94] – верш пачынаецца з метафары (доля казала: / *Трэба вучыцца без радасці жыць, / Горам карала*), якая свечыць пра прыняцце хваробы і свайго лёсу; наступныя радкі – уяўленне радасці, складанага пачуцця, якое падобна да птушкі (*птах мой вясновы. / Ты прыляцеў – / і наледзь тугі / Змыла, нібыта яе й не было!*), што сваім прылётам усё змяняе (*змораны дзень, беспрасветна даўгі, / Ружавым цветам уміг завіло! / Ружа ніводнай калючкай не*

коле...); а потым апошні метафарычны радок (*Не нахлусі гэтай радасцю, доля*) перамяжа ванне надзеі і рэальнасці жыцця.

Стварала Н. Мацяш індывідуальна-аўтарскія метафарычныя вершы, у якіх задаецца пытанне і аўтар сама дае адказ на іх, пры гэтым другаснасць надаецца абстрактным паняццям (*Стома і Радасць* як добрыя знаёмыя, якім няўтульна разам; *святло, прырода, свет* выступаюць як дарадчыкі, якія ведаюць адказы на ўсе пытанні; каханне аўтар уяўляе жывой істотай, якая можа і адказвае на самыя важныя пытанні): *Як Самота з госцяй Радасцю развітвалася / Дык усё яе пыталася, дапытвалася: / – Што ж ты, мілая, так мала пагасціла? / Пэўна, нечым я табе не дагадзіла. / Мо няўдалай гаспадыня была я? / Мо табе мая святліца замалая? / Пакланілася ёй Радасць і сказала: / – Ах, тваёй мне ласкі шчырае хапала. / Ты прабач, што пабыла як для прыліку я / Не малая твая хата. / Завялікая* [9, с. 362]; *Колькі важыць святло? – / З адказу на гэта / Прырода не робіць сакрэту: / Хоць бы столькі, / Колькі важыць пялёстак вішнёвага цветку / А колькі ж каштуе святло? – / Белы свет / Знае плату адну за яго спакон веку: / Жыццё чалавека* [9, с. 382]; *Скажы, каханне, адкажы, / Што дарага табе найболей? / – Годнасць і воля. / – Скажы, каханне, адкажы, / Дзе смерць твая, тваё крушэнне? / – У прыніжэнні* [9, с. 367].

Такім чынам, мова паэтычнага дыскурсу Н. Мацяш з’яўляецца своеасаблівым цэнтрам функцыянавання вобразнага слова, крыніцай лексічна-вобразных сродкаў, узбагачэння рэсурсаў беларускай літаратурнай мовы. Асноўныя спосабы ўтварэння метафар – гэта выкарыстанне аналогіі па смаку, працэсу, функцыі, дзеянні, колеры, гуку, складаныя асацыяцыі. Паводле структуры і функцыі метафары ў паэтычным дыскурсе прадстаўлены словам, словазлучэннем, сказы і нават вершам: гэта звязана з тым, што кожная сінтаксічная адзінка выконвае пэўную функцыю ў паэтычным дыскурсе аўтара: пазнаваўчую, эстэтычную, арганізуючую, ацэнную. Матэрыял артыкула можа быць выкарыстаны ў далейшых даследаваннях, прысвечаных вывучэнню і апісанню такога вобразнага сродку, як метафара.

ЛІТАРАТУРА

1. Петров, В. В. Метафора: от семантических представлений к когнитивному анализу / В. В. Петров // Вопр. языкознания. – 1990. – № 3. – С. 135–147.

REFERENCES

1. Petrov, V. V. Metafora: ot semanticheskikh predstavleniy k kognitivnomu analizu / V. V. Petrov // Vopr. yazykoznanija. – 1990. – № 3. – S. 135–147.

2. *Ляшчынская, В. А.* Метафара ў паэзіі Янкі Купалы / В. А. Ляшчынская – Гомель : УА «ГДУ імя Ф. Скарыны», 2003. – 160 с.
3. *Ивченков, В. И.* Лингвостилистика тропов Юрия Казакова / В. И. Ивченков. – Минск : УП «Ред. науч.-метод. журн. «Пачатковая школа»», 2002. – 112 с.
4. *Ивченков, В. И.* Лингвистическая организация текста: В творческой лаборатории Владимира Короткевича / В. И. Ивченков. – Минск : БГУ, 2002. – 211 с.
5. *Кураш, С. Б.* Метафора и ее пределы: микроконтекст – текст – интертекст / С. Б. Кураш. – Мозырь : МГПИ им. Н. К. Крупской, 2001. – 121 с.
6. *Старычонак, В. Д.* Метафара ў беларускай мове: на матэрыяле субстантываў : манаграфія / В. Д. Старычонак. – Мінск : БДПУ, 2007. – 190 с.
7. *Голуб, И. Б.* Стилистика современного русского языка / И. Б. Голуб. – М., 1976. – С. 143.
8. *Ревуцкий, О. И.* Лингвистический анализ художественного текста : учеб. пособие для студентов филол. фак. вузов / О. И. Ревуцкий. – Минск : НМЦентр, 1988. – 192 с.
9. *Мацяш, Н. І.* Душою з небам гаварыць : Выбраная лірыка / Н. І. Мацяш. – Мінск : Маст. літ., 1999. – 462 с.
10. *Виноградов, В. В.* Русский язык (Грамматическое учение о слове) / В. В. Виноградов. – 3-е изд. – М. : Выс. шк., 1991. – С. 32–63.
11. *Ульман, С.* Семантические универсалии / С. Ульман // Новое в лингвистике. Вып. 5. – 1970. – С. 250–299.
12. *Рыньков, Л. Н.* Именные метафорические словосочетания в языке художественной литературы XIX века (послепушкинский период) / Л. Н. Рыньков. – Челябинск, 1975. – 183 с.
2. *Lyashchynskaya, V. A.* Metafara u paesii Yanki Kupaly / V. A. Lyashchynskaya. – Gornel : UA «GDU imya F. Skaryny», 2003. – 160 s.
3. *Ivchenkov, V. I.* Lingvostilistika tropov Yuriya Kazakova / V. I. Ivchenkov. – Minsk : UP «Red. nauch.-metod. zhurn. «Pachatkovaya shkola»», 2002. – 112 s.
4. *Ivchenkov, V. I.* Lingvisticheskaya organizatsiya teksta: V tvorcheskoy laboratorii Vladimira Korotkevicha / V. I. Ivchenkov. – Minsk : BGU, 2002. – 211 s.
5. *Kurash, S. B.* Metafara i yeyo predely: mikrokontekst – tekst – intertekst / S. B. Kurash. – Mozyr : MGPI im. N. K. Krupskoy, 2001. – 121 s.
6. *Starychonak, V. D.* Metafara u belaruskay move: na materyyale substanyvau : managrafiya / V. D. Starychonak. – Minsk : BDPU, 2007. – 190 s.
7. *Golub, I. B.* Stilistika sovremennogo russkogo yazyka / I. B. golub. – M., 1976. – S. 143.
8. *Revutskiy, O. I.* Lingvisticheskiy analiz khudozhestvennogo teksta : ucheb. posobiye dlya studentov filol. fak. vuzov / O. I. Revutskiy. – Minsk : NMTsentr, 1988. – 132 s.
9. *Matsyash, N. I.* Dushoyu z nebam gavyryts : Vybranaya liryka / N. I. Matsyash. – Minsk : Mast. lit., 1999. – 462 s.
10. *Vinogradov, V. V.* Russkiy yazyk (Grammaticheskoye ucheniye o slove) / V. V. Vinogradov. – 3-ye izd. – M. : Vyssh. shk., 1991. – S. 32-63.
11. *Ulman, S.* Semanticheskiye universalii / S. Ulman // Novoye v lingvistike. Vyp. 5. – 1970. – S. 250-299.
12. *Rynkov, L. N.* Imennyye metaforicheskiye slovosochetaniya v yazyke khudozhestvennoy literatury XIX veka (poslepushkinskiy period) / L. N. Rynkov. – Chelyabinsk, 1975. – 183 s.